

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ เพราะบริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน (รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน) มีหน้าที่จัดทำหรือจัดหาโดยอาจดำเนินการหรือมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนและเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะและตอบสนองความต้องการของประชาชน การศึกษาถือได้ว่าเป็นบริการสาธารณะทางปกครองเพราะเป็นกิจกรรมที่โดยสภาพแล้วเป็นงานในหน้าที่ของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนและต้องอาศัยอำนาจรัฐในการจัดทำ จึงต้องมีการควบคุมการทำงาน โดยระบบบังคับบัญชาและประชาชนจะได้รับบริการ โดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าตอบแทน (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2551 : 76-77)

กระบวนการในการดำเนินงานทางการศึกษาของรัฐนั้น ขั้นตอนแรกรัฐจะต้องนำเรื่องการศึกษามากำหนดเป็นนโยบายสาธารณะแล้วจึงนำนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นนั้นไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลนโยบายเป็นขั้นตอนสุดท้าย นโยบายสาธารณะทางการศึกษา เป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการนำการบริการของรัฐออกสู่ประชาชน หรือนโยบายกระจายผลประโยชน์ซึ่งหมายถึงนโยบายที่รัฐบาลมุ่งกระจายบริการหรือผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่มของประเทศ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541 : 13-14) เมื่อการศึกษาเป็นเรื่องบริการสาธารณะและเป็นเรื่องนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการ การศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration)

นโยบายสาธารณะทางการศึกษาของประเทศไทย จะปรากฏรายละเอียดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา และกำหนดให้มีการจัดการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีหน่วยงาน

หลักปรัชญาในการจัดการศึกษาของรัฐ คือ กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมประสานงานการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดการศึกษาและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงศึกษาธิการหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 1-13)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 185) ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การศึกษา ก่อนระดับอุดมศึกษา โดยมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่พิจารณากำหนด นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา. 2548 : 15)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 183 แห่งทั่วประเทศ เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ หรือเลิกสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขต พื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและ สนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่ หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา และ พัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ตลอดจนรับผิดชอบในการพิจารณา แบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 150-151) นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษายังมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ คือ จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐาน การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผล สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูล สารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้ง ทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงาน ของคณะกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับ องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะผู้แทน กระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่ การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นที่ของหน่วยงานใด โดยเฉพาะหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ได้รับ มอบหมาย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 109ง วันที่ 14 กันยายน 2553 : 41-42)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งโครงสร้างการบริหารงาน ออกเป็น 7 กลุ่ม และ 1 หน่วย ดังนี้ คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มบริหาร การเงินและสินทรัพย์ กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน และหน่วยงานตรวจสอบภายใน

ในส่วนของกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เป็นกลุ่มที่ดำเนินการ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การพัฒนาระบบ การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และ การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 213) ดังนั้นเพื่อให้ภารกิจดังกล่าว

ของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้ (1) ประสานส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ (2) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร การสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (3) วิจัยพัฒนาส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบและประเมินเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษา (4) วิจัยพัฒนา ส่งเสริม มาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมิน ติดตาม และ การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (5) นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา (6) ศึกษาวิเคราะห์วิจัยพัฒนาส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (7) ปฏิบัติงาน เลขาณูการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา ของเขตพื้นที่การศึกษา (8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย (สำนักงานนายกรัฐมนตรื. 2553 : 44 – 45)

ศึกษานิเทศก์เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติตาม บทบาทอำนาจหน้าที่ของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทั้ง 8 ประการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาและเกิด ความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภารกิจดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จ ได้จะต้องอาศัยศึกษานิเทศก์ ที่มีสมรรถนะสูงในการปฏิบัติหน้าที่

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในประเทศไทยในห้วงระยะปลายปีพุทธศักราช 2551 หากวิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยรวมจะเห็นว่ามีความเจริญเติบโต มากกว่าความเจริญงอกงาม หมายถึงว่า การจัดการศึกษาโดยรวมของสังคมไทยเติบโต ครอบคลุมทุกพื้นที่เฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ในเชิงคุณภาพเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วแทบจะ มองไม่เห็นความเจริญงอกงาม ซึ่งจะเห็นได้จากการเสนอความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษา ผ่านวาทกรรมที่เรียกว่าปฏิรูปการศึกษา ในหลากหลายจังหวัดและลีลา การนำเสนออ้วนบ่ง ทิศทางว่าตลอดเวลา 9 ปี ที่มีการปฏิรูปการศึกษาผลงานในเชิงคุณภาพต้องได้รับการพัฒนา อย่างเร่งด่วน (ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน. 2552 : 74) โดยที่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามี สถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำขาดคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ ทั้งการคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ขาดคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : 2) ยิ่งไปกว่านั้นจากผลการทดสอบ (O-NET) และ (A-NET) ค่าเฉลี่ยผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก รวมทั้งผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่าในด้านคุณภาพโดยรวมไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านทักษะการทำงาน การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ขาดทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรและขาดทักษะด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 2)

จากสภาพปัญหาด้านคุณภาพในการจัดการศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) โดยมีเป้าหมายในการปฏิรูป คือ พัฒนาคนไทยให้มีวินัยและแรงบันดาลใจในการใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ใฝ่ดี คิดเป็นทำเป็น สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์แก้ปัญหา ริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย รู้จักตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม มีศักยภาพ ทักษะ สมรรถนะในการดำเนินชีวิต เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการระดับสากลเพื่อเป็นพลังที่สำคัญในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554 : 1-9)

การปฏิรูปการศึกษาจะประสบผลสำเร็จคุณภาพการศึกษาจะสูงขึ้น ได้ จะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนตามกระบวนการของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 1) ซึ่งแต่ละกระบวนการมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน คือ กระบวนการบริหารจัดการ ผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการนี้ได้แก่ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับกระทรวงลงมาถึงระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอนผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ครู และกระบวนการนิเทศการศึกษา ผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการนี้ได้แก่ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จเพราะศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการบริหารจัดการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์จึงเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อร่วมกันยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น หากศึกษานิเทศก์มีศักยภาพสูง มีสมรรถนะ

ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะเอื้ออำนวยและส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ประสบผลสำเร็จได้ ในทางตรงกันข้าม หากศึกษานิเทศก์ มีศักยภาพต่ำด้อยสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาก็จะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะศึกษานิเทศก์เป็นผู้นำทาง วิชาการเป็นผู้กระตุ้นสนับสนุน และให้คำแนะนำครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จึง ถูกกำหนดโดยหน่วยงานต่าง ๆ 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ซึ่งแต่ละสำนักงานต่างก็กำหนดสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ ของศึกษานิเทศก์ไว้แตกต่างกัน โดยที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนดสมรรถนะใน การปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ 26 สมรรถนะ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดสมรรถนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 สมรรถนะ และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดสมรรถนะใน การปฏิบัติหน้าที่ ในส่วนที่เกี่ยวกับศึกษานิเทศก์ไว้ 10 สมรรถนะเช่นเดียวกัน แต่สมรรถนะ ที่กำหนดไว้ดังกล่าว แต่ละหน่วยงานกำหนดไว้แตกต่างกันและกำหนดไว้เป็นเกณฑ์กลาง สำหรับใช้กับศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศ ยังไม่มีการตรวจสอบและประเมินในระดับพื้นที่ว่า สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์หรือไม่ และยังไม่มีการประเมินว่า ศึกษานิเทศก์ มีสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับใด ตลอดจนยังไม่เคยมีการกำหนดตัวแบบเพื่อเป็น แนวทางหรือขั้นตอน ในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะทำการศึกษา เรื่อง ตัวแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ

คำถามการวิจัย

1. ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างไร
2. ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ ในระดับใด
3. มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ

4. ตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีประสิทธิภาพควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ
3. เพื่อสร้างตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ
4. เพื่อยืนยันความเหมาะสมของตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ

สมมุติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการมีหลายสมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะด้านการนิเทศ การวิจัย การสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การประสานงาน การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำทางวิชาการ
2. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับสูง
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์มีหลายปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ เจตคติต่อวิชาชีพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพอเพียงของทรัพยากรในการปฏิบัติงาน บรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน นโยบายการบริหารแบบการกระจายอำนาจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร รางวัลและสิ่งจูงใจ แรงกดดันทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด การยอมรับทางสังคม และการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย ครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ซึ่งมีขอบเขต ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การค้นหาสมรรถนะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะนี้ ได้ดำเนินการในพื้นที่ของเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นที่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยระยะนี้เป็นการค้นหาองค์ประกอบของสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ เป็นการค้นหาองค์ความรู้ทั้งสองอย่างเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกำหนดกรอบพอสังเขป ดังนี้

2.1 สมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ปัจจัย

ส่วนบุคคล ปัจจัยการบริหาร และปัจจัยภายนอก

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลของการวิจัยระยะนี้ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ จำนวน 25 คน และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยนำไปสู่การศึกษาในระยะที่ 2 ต่อไป

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นระยะเวลา 4 เดือน ตั้งแต่ มกราคม –

เมษายน 2556

ระยะที่ 2 การศึกษาสมรรถนะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะนี้ ได้ดำเนินการในพื้นที่ของเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นที่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์เกี่ยวกับปัจจัยและสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ระยะที่ 2 ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

- 1) ระดับการศึกษา
- 2) ประสบการณ์
- 3) เจตคติต่อวิชาชีพศึกษานิเทศก์
- 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.2.2 ปัจจัยการบริหาร ได้แก่

- 1) ความพอเพียงของทรัพยากรในการปฏิบัติงาน
- 2) บรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน
- 3) นโยบายการบริหารแบบการกระจายอำนาจ
- 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
- 5) รางวัลและสิ่งจูงใจ

2.2.3 ปัจจัยภายนอก ได้แก่

- 1) แรงกดดันทางสังคม
- 2) การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด
- 3) การยอมรับทางสังคม
- 4) การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย การนิเทศ การวิจัย การสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การประสานงาน การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำทางวิชาการ

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

3.1 ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 219 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 144 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Sampling) จากทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยระยะนี้ดำเนินการเป็นเวลา 8 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2556

ระยะที่ 3 การสร้างตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ของเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นที่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งมูลของการสร้างตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะ ได้ทำการรวบรวมข้อมูล โดยการนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 และ 2 ผนวกกับการศึกษาเอกสาร จากนั้นทำการวิเคราะห์ผลการวิจัย โดยจำแนกเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทำการกำหนดแนวทางการพัฒนา และหลอมรวมกำหนดเป็นตัวแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในระบายนี่ดำเนินการเป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงมีนาคม พ.ศ. 2557

ระยะที่ 4 การยืนยันตัวแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ของเขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นที่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะ ในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ที่ผ่านการสร้างจากการวิจัยในระยะที่ 3 นำเข้าสู่วิธีการ ยืนยันโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในค้ำต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ จำนวน 10 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในระบายนี่ดำเนินการเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือน เมษายน ถึงกันยายน พ.ศ. 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ ควบคุม ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เขตตรวจราชการที่ 10 ของกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง ห้องที่มีพื้นที่ครอบคลุม 5 จังหวัด ในภาคอีสานตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู เลข หนองคาย และบึงกาฬ

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งดำรง ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ และปฏิบัติงานประจำในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ หมายถึง ภารกิจที่ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการสอน กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การประเมิน ติดตาม การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

สมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ หมายถึง พฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย การนิเทศ การวิจัย การสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การประสานงาน การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำทางวิชาการ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ เจตคติต่อวิชาชีพศึกษานิเทศก์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยการบริหาร ประกอบด้วย ความพอเพียงของทรัพยากรในการปฏิบัติงาน บรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน นโยบายการบริหารแบบการกระจายอำนาจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร รางวัล และสิ่งจูงใจ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย แรงกดดันทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด การยอมรับทางสังคม การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การทำให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นโดยใช้แนวทางและวิธีการต่าง ๆ

ตัวแบบ หมายถึง โครงสร้างทางความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงสร้างทางความคิดนั้น

ตัวแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ หมายถึง โครงสร้างทางความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรด้านผู้เกี่ยวข้อง ตัวแปรด้านกระบวนการ และตัวแปรด้านผลผลิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในเชิงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ที่ทำการวิจัย
2. ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่เกิดขึ้นจริงกับศึกษานิเทศก์ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย
3. ได้ตัวแบบในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงในระดับพื้นที่
4. ได้แนวทางในการสร้างตัวแบบเพื่อดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
5. ผลของการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อกำหนดในระดับนโยบายและข้อกำหนดในระดับปฏิบัติการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์
6. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสามารถนำตัวแบบที่ได้จากการวิจัย ไปดำเนินการเพื่อให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่
7. ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ทั้งในส่วนที่เป็นกลยุทธ์สำหรับศึกษานิเทศก์ กลยุทธ์สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กลยุทธ์สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลยุทธ์สำหรับหน่วยงานอื่น
8. ศึกษานิเทศก์มีกลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่น มีกลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์